

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİNDEKİ ÖĞRETİM ÜYE VE ÖĞRENCİLERİNİN SEÇMELİ DERSLER HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Ayhan Demir*, Ahmet Ok**

ÖZET:

Bu çalışmada Orta Doğu Teknik Üniversitesinde (ODTÜ) uygulanmakta olan seçmeli ders sistemine ilişkin öğretim üyeleri ve öğrencilerin görüşleri incelenmiştir. ODTÜ'nün tüm bölümlerinde değişik ünvanlarda bulunan ve seçmeli ders veren 91 öğretim üyesi ile bu dersleri alan ve değişik bölümlerde okumakta olan 189 öğrenciye görüşleri sorulmuştur. Toplanan öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşleri ayrı ayrı gözden geçirildikten sonra bu görüşlerde ortak olan noktalar vurgulanmıştır. Bunun yanısıra, ODTÜ'de ve diğer üniversitelerde seçmeli ders uygulamasını iyileştirmeye yönelik görüş ve öneriler de tartışılmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Seçmeli dersler, üniversite.

ABSTRACT:

The present study was designed to examine the faculty and students opinions about elective course system applied in the Middle East Technical University. For this purpose 91 academic staff with varying academic titles who offered the elective courses and 189 students taking elective courses were asked to write their opinions. All written opinions were examined one-by-one and, then discussed under some common points. In addition a set of opinions and suggestions are put forth regarding the improvement of the elective course system at the Middle East Technical University and consequently other higher education institutions.

KEY WORDS : Elective courses, university.

1. GİRİŞ

Hızlı teknolojik gelişmelerin sonucunda, bireylerin sadece bir alanda bilgilenmiş olarak değil günümüz toplumlarının hızlı gelişimine ayak uydurabilecek çeşitli becerilerle donatılmış çok yönlü bireyler olarak eğitilmesine gereksinme duyulmaktadır. Fen, teknoloji ve uzay konusunda ortaya çıkan gelişmeler ülkelerarası yarışma, dayanışma ve globalleşmeyi ön plana çıkarırken, eğitim ve dolayısıyla programlarda bu gelişmelere önem verilmesi kaçınılmaz hale getirmektedir [1].

Bireyleri çok yönlü yetiştirmenin önemli kollarından biri programları belli bir yapı etrafında oluşturmaktır. Programın esnekliği bu kuralı ger-

çekleştirmenin önemli yansımalarından biri olarak düşünülmektedir. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının tatmini programda esnekliğin sağlanması ile mümkün olmaktadır [2]. Esnekliğin uygulamada en önemli yansıması da seçmeli derslerle kendini göstermektedir. Buna ilave olarak, günümüzde ilkokuldan üniversite düzeyine kadar uygulanan programların eğitim ve öğretim etkinliklerinin bir bütünlük içinde farklı gereksinme ve ilgiler dikkate alınarak geliştirilmesi yoluna gidilmektedir. Genelde mesleki gelişim ve ekonomik verimlilik amaçlarına ağırlık verilen günümüz üniversite eğitiminde akademik, kişisel ve sosyal yönleriyle çok yönlü bir insan yetiştirilme üzerine yoğunlaşmaktadır [3]. Üniversite eğitimi sırasında öğrenciler bağlı oldukları programlarda bulunan ve tamamlamak zorunda oldukları mesleki derslerin yanısıra başka alanlardan ve/veya kendi alanından dersleri de seçmektedirler. Seçmeli dersler öğrencilerin ilgi alanlarında daha fazla bilgilenmesini sağlamanın yanısıra farklı alanlarda yeteneklerini geliştirmelerine de yardımcı olmaktadır. Bu yönüyle seçmeli dersler öğrencilerin alanları dışındaki ilgi ve yetenekleri ile gizil güçlerini tanımlarına ve sınamalarına olanak vermektedir.

Diğer taraftan, ülkemizde mesleki rehberlik etkinliklerinin istenilen düzeyde olmaması, çevresel ve ailevi etmenler nedeniyle okuduğu bölümden memnun olmayan ve bölümünü değiştirmeye çalışan üniversite öğrencisi sayısının arttığı gözlenmektedir. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Merkezi'ne herhangi bir sorunla başvuran öğrencilerin yaklaşık % 25 'nin bulunduğu fakülteyi değiştirmek istediğini saptamıştır [4]. Bu tür öğrencilerin geçmeyi arzu ettikleri bölümlerden arzuladıkları dersleri almaları ve geçmek istedikleri bölümü yakından tanımları da ancak seçmeli derslerle sağlanmaktadır.

Bu derece önemli işleve sahip seçmeli derslerle ilgili olarak yaptığı çalışmada Demir [5] genel olarak bakıldığında seçmeli ders uygulamasının yararlı ve gerekli olduğu konusunda fikirbirliği bulunmasına rağmen öğrencilerin ve seçmeli ders veren öğretim üyelerinin seçmeli ders uygulamasından yakınmaları olduğuna dikkat çekmektedir. Bu yönüyle incelendiğinde seçmeli ders sisteminin daha etkin bir şekilde işlemesi için yapılacak çalışmalara gerek du-

* Yrd. Doç. Dr. Ayhan Demir, ODTÜ, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Öğretim Üyesi.

** Yrd. Doç. Dr. Ahmet Ok, ODTÜ, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Öğretim Üyesi.

yulduğu görülmektedir. Eğer gençlerin üniversite eğitiminin en üst düzeyde yararlanması isteniyorsa, seçmeli ders uygulamasının verimliliğini arttırmaya yönelik her türlü çalışmaya hız verilmesi gerekmektedir. Seçmeli ders uygulaması konusunda hizmeti alan ve hizmeti veren grupların görüşlerinin benzerlik ve çeşitliliklerinin belirlenmesine yönelik olarak yapılan bu çalışmada, öğrencilerin ve öğretim üyelerinin seçmeli ders uygulamasının etkinliğinin artırılması konusunda görüş ve önerileri incelenmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Evren ve Örneklem

Bu çalışma Demir [5] tarafından yapılan çalışmanın devamı niteliindedir. Demir [5]'in çalışmasında seçmeli derslerle ilgili olarak öğrenciler için 26 öğretim elemanları için 20 kapalı uçlu soruya verilen yanıtlar değerlendirilmiştir. Bu soruların yanısına "Üniversitemizde uygulanan seçmeli ders sistemini daha verimli hale getirmek için önerileriniz nelerdir?" şeklindeki açık uçlu soruyla da diğer görüş ve önerilerini yazılması istenmiştir. Sözkonusu çalışmada, açık uçlu bu soruya verilen yanıtlar, ayrı bir araştırma konusu olacağı düşüncesiyle, o çalışma kapsamına dahil edilmemiştir. Ancak, bu yanıtlardan elde edilen bilginin de seçmeli dersler konusuna farklı bir yöntemle ve daha ayrıntılı bir açıklama getireceği düşünülerek bu çalışma yapılmıştır. Dolayısıyla, Demir [5]'in çalışmasına katılan 145 öğretim üyesi ve 1134 öğrenci arasından bu maddeye yazılı olarak yanıt veren çeşitli ünvandaki 91 öğretim elemanı ve 189 öğrenci bu çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Değişik bölümlerde görev yapmakta olan bu öğretim elemanlarının 33'ü profesör, 29'u doçent, 15'i yardımcı doçent ve 14'ü öğretim görevlisidir. Öğrencilerin 88'i kız ve 101'i erkektir. Bu öğrenciler programlarında ağırlıklı bir şekilde seçmeli dersler olan 3. ve 4. sınıf öğrencileridir. Değişik bölümlerde okuyan örneklemdaki öğrencilerin 99'u 3. sınıf 90'nı ise 4. sınıftadır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada, yukarıda da belirtildiği gibi, ODTÜ öğretim üye ve öğrencilerinin seçmeli ders sistemine ilişkin görüşleri, "Üniversitemizde uygulanan seçmeli ders sistemini daha verimli hale getirmek için önerileriniz nelerdir?" sorusuna verilen yanıtlardan elde edilmiştir. Bu soruya yanıt veren öğretim üye ve öğrencilerinin görüşleri tek tek içerik yönünden analiz edilmiştir. Bu analiz sırasında, çalışmaya katılan bireylerin büyük bir çoğunluğunun birden fazla veya birbirine bağlı görüş ve önerilerde bulunduğu gözlenmiştir. Araştırmanın amacı ve ortaya çıkan bu durum dikkate alınarak, görüşlerin frekans ve yüzde dağılımlarıyla betimlenmesi yerine, grupların gö-

rüşlerinin ne ölçüde birbirine yakın veya farklı olduğunun anlaşılmasına çalışılmıştır. Öğretim üyeleri ve öğrenciler için ortak olduğu belirlenen görüşler, seçmeli derslerin amacına ve kapsamına, seçmeli derslerle ilgili genel ilkelere, seçmeli dersler hakkında bilgilendirmeye ve seçmeli derslere kayıt işlemlerine ilişkin olmak üzere dört genel başlık altında toplanarak rapor edilmiştir.

3. BULGULAR

Öğretim üyelerinin ve öğrencilerin görüş ve önerileri, karşılaştırmayı kolaylaştırması açısından Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde, öğretim üyesi ve öğrencilerden gelen görüş ve önerilerin dört temel başlık altında toplandığı ve her iki grubun bazı ortak görüş ve önerilere sahip olduğu görülmektedir.

Derslerin amaç ve kapsamı başlığında yer alan ortak görüş ve öneriler şu noktalar etrafında toplanmaktadır. Programda yer alan zorunlu derslerin sayısı azaltılarak seçmeli ders sayısı arttırılmalıdır, seçmeli dersler öğrencileri ikinci bir uzmanlaşmaya götürmelidir. Güzel sanatlara yönelik seçmeli derslerin sayısı arttırılmalıdır. Bu ortak görüş ve öneriler dışında öğretim üyeleri derslerin daha kapsamlı olmasını, haftalık ders saatlerinin arttırılmasını, araştırma ve geliştirmeye yönelik olmasını önerirken, öğrenciler, derslerin alanla ilgili ve mesleğe yönelik olmasını, bilgisayar ve paket programları içeren derslerin açılmasını önermektedirler.

Seçmeli derslerle ilgili ilkeler başlığı altındaki ortak görüş ve öneriler şu noktalar etrafında toplanmaktadır. Seçmeli dersler üç ve daha yukarı sınıflarda verilmeli, seçmeli dersler tek tip olmalı, (zorunlu seçmeli, teknik, teknik olmayan vb. ayrımlar kaldırılmalı), dersler daha çok uygulamaya yönelik olmalı, seçmeli dersler not yükseltme ve kredi tamamlama aracı olmaktan çıkarılmalıdır. Bu ortak öneriler dışında öğretim üyeleri; seçmeli derslerin kredilerinin standartlaştırılmasını, seçmeli derslerin ancak zorunlu dersler tamamlandıktan sonra alınması gerektiğini, not ortalaması belli bir düzeyin üzerinde olan öğrencilerin seçmeli ders almalarına izin verilmesini önerirken, öğrenciler; seçmeli derslerin programa paralel olmasını, derslerdeki öğrenci sayısının azaltılmasını, kontenjan sınırlamasının kaldırılmasını ve derslerin tüm öğrencilere açık olmasını önermektedirler.

Seçmeli dersler hakkında bilgilendirme başlığında yer alan ortak görüş ve öneriler, derslerin haftalık programlarının önceden duyurulması, derslerin tanımları, kredilerini, dersi alabilecek öğrenci gruplarını ve öğretim üyesini belirten bir broşürün hazırlanması, ders saatlerindeki çakışmaların giderilmesi ve ders-

Tablo 1 : Öğretim Üyelerinin ve Öğrencilerin Seçmeli Derslerin Verimliliğine İlişkin Görüş ve Önerileri

A- Seçmeli Derslerin Amacı ve Kapsamına İlişkin Görüş ve Öneriler	
Öğretim Üyesi	Öğrenci
<ol style="list-style-type: none"> 1. Programda yer alan zorunlu ders sayısı azaltılarak seçmeli ders sayısı artırılmalıdır. 2. Başka veya ikinci bir alanda uzmanlaşmaya götürülmelidir. 3. Seçmeli dersler kapsamlı olmalıdır. 4. İlgili bölümler düşük kredili kültür dersleri açmalıdır. 5. Seçmeli dersler araştırma ve geliştirmeye yönelik olmalıdır. 6. Derslerin haftalık saatleri artırılmalıdır. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Programda yer alan zorunlu derslerin sayısı azaltılarak seçmeli ders sayısı artırılmalıdır. 2. Seçmeli dersler öğrencileri ikinci bir uzmanlaşmaya götürmelidir. 3. Seçmeli dersler öğrencinin izlediği programla ve mesleği ile ilgili olmalıdır. 4. Yabancı dil, güzel sanatlar, spor, müzik vb. alanlarda daha fazla seçenek olmalıdır. 5. Bilgisayar ve paket programlarla ilgili dersler daha çok olmalıdır.
B- Seçmeli Derslerle İlgili Genel İlkelere İlişkin Görüş ve Öneriler	
Öğretim Üyesi	Öğrenci
<ol style="list-style-type: none"> 1. Seçmeli ders kredilerinde standarta gidilmelidir. 2. Tek tip seçmeli ders uygulamasına geçilmelidir (teknik, teknik olmayan, zorunlu seçmeli gibi ayrımlar kaldırılmalıdır). 3. Uygulamaya dayanan seçmeli dersler 3 ve 4. sınıflarda verilmelidir. 4. Öğrenciler seçmeli dersleri ancak zorunlu derslerini tamamladıktan sonra almalıdır. 5. Seçmeli dersler not yükseltme ve kredi tamamlama aracı olmaktan kurtarılmalıdır. 6. Genel not ortalaması belli bir düzeyin üzerinde olmayan öğrencilere seçmeli ders verilmemelidir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Öğrencinin aldığı ders izlediği program içeriğine paralel olmalıdır. 2. Seçmeli derslerin zorunlu, teknik, teknik olmayan gibi ayrılmasıdır. 3. Dersler teoriden çok uygulamaya yönelik olmalıdır. 4. Seçmeli dersler 3. sınıftan itibaren verilmelidir. 5. Seçmeli dersler not artırma aracı olmaktan çıkarılmalıdır. 6. Seçmeli dersler herkese açık olmalıdır. 7. Seçmeli derslerde kontenjan sınırlaması kaldırılmalıdır.
C- Seçmeli Dersler Hakkında Bilgilendirmeye İlişkin Görüş ve Öneriler	
Öğretim Üyesi	Öğrenci
<ol style="list-style-type: none"> 1. Derslerin haftalık programları dönem başlamadan önce duyurulmalıdır. 2. Derslerin özelliklerini anlatan bir katalog hazırlanmalıdır. 3. Derslerin amacı ve içeriği açık olarak belirtilen poster veya broşürler hazırlanmalıdır. 4. Bölüm ve diğer fakülte öğrencilerine açık olan dersler hakkında bilgi verilmelidir. 5. Öğretim üyeleri dersleri ile ilgili öğrencileri bilgilendirmelidir. 6. Seçmeli dersler haftanın belli gün ve saatlerine alınmalıdır. 7. İyi bir danışmanlık sistemi kurulmalıdır. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Derslerin haftalık programları önceden bildirilmelidir. 2. Seçmeli derslerin tanımlarının, dersi veren öğretim üyesinin, ders kredilerinin, dersi alabileceklerin tanımlandığı bir katalog hazırlanmalıdır. 3. Daha fazla seçmeli ders açılmalıdır. 4. Dersler haftanın belirli gün ve saatlerine programlanmalıdır. 5. Ders saatlerinin çakışması önlenmelidir. 6. Danışmanlar seçmeli dersler hakkında bilgi sahibi olmalı ve gerektiğinde öğrenciye bilgi verebilmelidir.
D- Seçmeli Derslere Kayıt İlişkin Görüş ve Öneriler	
Öğretim Üyesi	Öğrenci
<ol style="list-style-type: none"> 1. Öğrenci ilgili öğretim üyesi ve danışmanı ile görüşmeden derse kayıt olmamalıdır. 2. Derslerdeki gruplar daha küçük olmalıdır. 3. Öğrenciler seçmeli ders almaya özendirilmeli ve bürokratik engeller kaldırılmalıdır. 4. Bölümler diğer fakülte öğrencilerine açtıkları ders sayısını arttırmalıdır. 5. Öğrencilere istedikleri dersi alma izni verilmelidir. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Öğrenci derse kayıt yaptırmadan öğretim üyesi ile görüşmelidir. 2. Bölüm öğrencilerine öncelik verilmelidir. 3. Kayıt işi için bilgisayardan yararlanılmalıdır. 4. Seçmeli ders bulmak ve almak kolaylaştırılmalıdır. 5. Öğrenciler istedikleri bölümden istedikleri dersi alabilmelidir. 6. Seçmeli derslerde önşart uygulaması kaldırılmalıdır.

lerin belli gün ve saatlere programlanması, akademik danışmanların seçmeli dersler hakkında bilgi vermesi şeklindedir. Bu ortak görüş ve öneriler dışında öğretim üyeleri, açık olan dersler hakkında bölüm ve diğer fakülte öğrencilerine bilgi verilmesini ve iyi bir danışmanlık sisteminin oluşturulmasını önerirken, öğrenciler daha fazla seçmeli ders açılmasını ve ders saati çakışmalarının önlenmesini önermektedir.

Seçmeli derslere kayıt başlığı altında yer alan ortak görüş ve önerileri şu noktalar etrafında toplanmaktadır. Öğrenci derse kayıt yaptırmadan ilgili öğretim üyesi ve danışmanı ile görüşmeli, öğrenciler istedikleri dersleri alabilmelidir. Bu ortak görüş ve öneriler dışında öğretim üyeleri, öğrencilerin seçmeli ders almalarının özendirilmesi, bürokratik sorunların çözümlenmesi ve bölümlerin diğer fakülte öğrencilerine daha fazla ders açmalarını önerirken, öğrenciler; kayıtlarla ilgili sorunların bir kısmının bilgisayardan yararlanılarak giderilmesini, seçmeli ders bulmanın ve kayıt olmanın kolaylaştırılmasını, seçmeli derslerde önşart ve zorunlu seçmeli koşulunun yarattığı sıkıntının giderilmesini önermektedirler.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Öğretim üyesi ve öğrencilerden gelen görüş ve öneriler, seçmeli derslerin amaç ve kapsamı, seçmeli derslerle ilgili ilkeler, seçmeli dersler hakkında bilgilendirme ve seçmeli derslere kayıt genel başlıkları altında toplanmıştır. Söz konusu görüş ve önerileri başlıklarında hem öğretim üyeleri hem de öğrenciler ortak noktalar etrafında birleşirken, tarafların farklı noktaları da dile getirdikleri görülmektedir.

Derslerin amaç ve kapsamı konusunda öğretim üyeleri ve öğrencilerin, ortak ve farklı görüş önerileri olduğu görülmektedir. Bunlardan her iki tarafın dile getirdikleri "seçmeli dersler öğrencileri ikinci bir uzmanlaşmaya götürmelidir" önerisi dikkat çekicidir. Bu anlamda, bölümler sundukları dersleri paketler haline getirerek öğrencilere sunabilirler. Bu durum hem öğrenciler açısından hem de seçmeli dersleri veren öğretim üyeleri açısından bir kolaylık sağlayabilir. Buna benzer bir uygulama halihazırda ODTÜ' de yürütülmektedir. Not ortalaması belli bir düzeyin üzerinde olan öğrenciler paket dersleri veren bölümlere başvurmakta, bu dersleri tamamlayanlara bir yan dal sertifikası verilmektedir.

Derslerle ilgili ilkeler konusunda öğretim üyeleri öğrencilerin zorunlu derslerini tamamladıktan sonra seçmeli ders almalarını ve belli bir not ortalamasının üzerine çıkan öğrencilere seçmeli ders alma izninin verilmesini önerirken, öğrenciler de seçmeli derslerin herkese açık, programlara paralel olmasını ve derslerdeki öğrenci sayılarının azaltılmasını önermektedirler. Burada öğretim üyeleri ve öğrencilerin farklı hususları dile getirdikleri görülmektedir. Öğretim

üyeleri derslerin bir anlamda daha üst düzeyde yürütülmesi ve daha verimli olması bakımından belli not ortalamasını bir ölçüt olarak alınması ve temel dersleri tamamlamış olma ilkesini benimsemektedirler. Bu öneriler daha önce ODTÜ de seçmeli derslerle ilgili hazırlanan rapordaki "tüm seçmeli dersler nitelik yönünden geliştirilmelidir" [6] önerisi ile paralellik göstermektedir. Öğrencilerin yaptıkları öneriler ise, seçmeli derslerde yaşanan sıkışıklığın bir yansıması olarak düşünülebilir. Ancak her iki tarafın görüş birliği içinde oldukları nokta seçmeli derslerin belirli ilkeler etrafında oluşturulması gereğidir.

Bilgilendirme başlığı altında toplanan görüş ve öneriler öğretim üyelerinin ve öğrencilerin en geniş anlamda birleştikleri konu olarak görünmektedir. Burada farklı bir öneri olarak öğretim üyeleri danışmanlık sisteminin geliştirilmesi gereğini vurgulamaktadırlar. Ancak iyi bir danışmanlık için de bilgilendirmenin temel olacağı gözardı edilmemektedir. Öğrencilerin daha çok seçmeli ders açılması önerisi kendi ilgi ve gereksinmelerine uygun olacak sayıda seçeneğin sunulması isteği ile açıklanabilir. Bölümler tarafından açılması planlanan seçmeli derslerin bir katalogda toplanması ve haftalık ders programlarıyla birlikte duyurulması öğrencilerin alacakları derslere daha kolay karar vermelerine ve bu derslerdeki sayıların belirlenmesine yardımcı olacaktır.

Öğretim üyeleri ve öğrencilerin en az birleştikleri görüş ve öneriler ise seçmeli derslere kayıt konusunu kapsamaktadır. Burada hem öğrenciler hem öğretim üyeleri derslere kayıt konusunda öğretim üyesi ve danışmanla görüşülmesi ve öğrencilere istediklere derse kayıt yaptırma imkanı verilmesini gündeme getirmektedirler. Ancak bunların dışında hem öğretim üyelerinin hem de öğrencilerin oldukça değişik önerileriyle karşılaşmıştır. Taraflardan gelen önerilerin farklı olmasının, her iki grubun beklentilerinin ve ihtiyaçlarının veya bu anlamda yaşadıkları zorluklarının farklı olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Gerek öğretim üyeleri gerekse öğrenciler farklı önerilerde bulunsalar bile, ortada mevcut olan tarafların zorlukları olduğu gerçeğidir. Burada da bir önceki grupta olduğu gibi önerilerin bir kısmının teknik düzenlemelere yönelik olduğu dikkati çekmektedir.

Seçmeli ders uygulamasına ilişkin görüş ve öneriler ODTÜ için geçerlidir. Ancak bu önerilerin diğer üniversiteler için de geçerli olabileceği söylenebilir. Uzun yıllardan beri seçmeli ders uygulamasının sürdürüldüğü ODTÜ' de verimliliğinin artırılması yönündeki çalışmaların diğer üniversitelere de yansıtacağı beklenebilir.

Sonuç olarak seçmeli ders sisteminin geliştirilmesi için bazı önlemlere gerek duyulmaktadır.

1. Seçmeli ders sayıları, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine yanıt verecek çeşitlilikte artırılmalıdır.

2. Seçmeli derslerde varolan gruplamalar yeniden gözden geçirilmelidir. Teknik nitelikte olan-olmayan, bölüm dışı-içi ve zorunlu seçmeli ders anlayışının yerine daha geniş ve esnek bir sistem getirilmelidir. Öğrencilerin istedikleri dersi alabilmelerine olanak sağlayacak bir sistem uygulanmalıdır.

3. Bölümlerce açılması planlanan seçmeli dersler bir broşürde toplanmalı ve programlarıyla birlikte duyurulmalı, bilgilendirme zamanında ve en üst düzeyde yapılmalıdır.

4. Tüm seçmeli derslerin nitelik yönünden geliştirilme çabalarına hız verilmelidir. Bu durumun zorunlu derslerde de ele alınması bir gereklilik olmanın ötesinde, programın temelleri ve dinamizmi açısından da önemli görülmelidir.

5. Bölümlerarası işbirliği ve koordinasyon daha artırılarak, karşılaşılan sorunlara ortak çözümler bulunmalıdır.

KAYNAKÇA

- [1] Varış, F. (1996): *Eğitimde Program Geliştirme : Teoriler ve Teknikler*. Ankara : Alkım Kitapçılık Yayıncılık.
- [2] Beauchamp, G. A. (1981): *Curriculum Theory*. Illinois: Pezcock Pub. Inc..
- [3] Özgüven, E. (1989): Yükseköğretimde Öğrenci Kişilik Hizmetleri. Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Toplantısı, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 161, 13-22.
- [4] Doğan, O. (1989): Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Merkezinin Gerekliliğine İlişkin Görüşler. Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Toplantısı, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 161, 1-5.
- [5] Demir, A. (1996): Üniversitedeki Seçmeli Ders Uygulamasının Öğrenciler ve Öğretim Üyelerince Değerlendirilmesi. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*.
- [6] Paykoç, F., İçöz, N., Zorba, E. (1989): ODTÜ Lisans Programında Verilen Teknik Nitelikte Olmayan Seçmeli Derslerle İlgili Bir Çalışma. (Yayınlanmamış ODTÜ Eğitim Fakülte Kurulu Komisyon Raporu).